

enkrat zatlačili in, ko so jo vnovič prižgali, opomini Lojzek izza peči: „In tudi vi, oče, bi ne mogli kaditi tobaka, ko bi ognja ne bilo.“

„Res je, in dolgčas bi mi bilo po njem,“ reko dobrovoljno oče, ko se odpro vrata in stopijo mati z lučjo in večerjo v hišo.

Pri večerji pa mali hlapec in dekleta niso mogli sproti uganjevati Lojzku in Manici, za kaj vse je ogenj koristen? F. G

Siromak Joza.

(Konec.)

Takrat je prišel mimo Joza. Šele blizu je zagledal svojega sovražnika, ki je čepel za plotom in iskal po travi. Takrat je tudi vzdihnil Cene glasno in je tožil samemusebi:

»O, desetica, o, desetica — prikaži se!«

Postal je Joza radoveden in je gledal iskajočega Ceneta. »Denar je izgubil,« in pomislil, »in hudo mu je.«

Naslonil se je nedaleč na plot in je čakal, kdaj bo našel Cene izgubljeni denar. Tedaj pa se je dvignil Cene in je zagledal Bovčana.

»Privošči mi in mi je škodoželjen,« je dejal Cene samprisebi. Da bi le dobil desetico! Pa bi skočil nad Bovčana in bi ga zlasal . . . A desetice ni in naj jo išče, kakor hoče! Tepen bo doma, in šiba bo pela.

»Če bi iskal neumni Bovčan, pa bi morda našel denar,« mu je prišlo na misel. Poklical bi ga, in Joza bi iskal z njim in bi našel desetico . . . Toda ne — neumen je Bovčan; prevrnil ga je v grapo. Pa mu je zato obljubil maščevanje, in zdaj naj bi ga prosil pomoči? . . . A kaj bo doma? Hudo bo in težko. Če pokliče Bovčana, mu morda najde desetico, in lahko se še potem maščuje nad njim. Neumen je Bovčan, dela se z njim, kar se hoče . . . Tako je vstal Cene in je zaklical svojemu sovražniku:

»Jozek, oj, Jozek! Pridi sem!«

Ni se obotavljal Joza, ampak je prihitel k njemu. Čudil se je sicer, — mu ni šlo v glavo, da ga kliče Cene, njegov smrtni sovražnik. A šel je vendar in je preskočil plot.

»Izgubil sem desetico . . . Pomagaj mi jo iskati,« je rekel Cene. In iskala sta in molčala. A nista našla desetice. Že cela ura je bila pretekla. Obupan se je vsedel Cene na trato, in oči so mu postale solzne. Pred njim je stal Joza in ni vedel, kaj bi storil. Smilil se mu je Cene. Dobro je vedel, kaj ga čaka doma. Stiskal je desetici v žepu in se je boril sam s seboj . . . Dve desetici ima, pa bi lahko pomagal Cenetu. A obljubil je eno materi, eno pa sestrici . . . Cene je njegov sovražnik in še ničesar dobrega mu ni storil. Pa bi mu podaril desetico zato, ker ga sovraži?

Mislil je Joza to in je gledal na obupanega Ceneta, ki si je od skrbi zakrival obraz . . . Da bi on sam zdaj sedel tako, v skrbeh in obupu, kdo bi mu ponudil izgubljeni denar? In če bi ga kdo, kako bi mu bilo dobro in

kako bi bil vesel. Na vse bi pozabil in nikdar bi ne mogel sovražiti onega, ki bi mu storil toliko dobroto . . .

Zganil se je Joza in je izvlekel roko iz žepa. Na dlani se mu je zasvetila bela desetica, in Joza je izpregovoril:

»Dve desetici mi je dal tuj gospod, Cene. Če hočeš, pa ti dam eno, da ne boš imel skrbi . . .«

Cene je dvignil glavo in se je razveselil. Toda že v naslednjem hipu je zmigal z glavo in je odgovoril:

»Nočem. Obljubil sem ti maščevanje in sem ti delal neprilike, kjerkoli sem mogel. Pa bi mi ti zato podaril desetico?«

»A kaj zato,« je odgovarjal Joza. »To se lahko pozabi. Ni treba misliti na vse to . . . Na, vzemi desetico.«

Cenetu je bilo hudo v srcu. Glej, sovražil ga je in mu je škodoval, kjer je mogel. A za plačilo mu ponuja desetico, da ga reši skrbi in žalosti doma . . . Sram je bilo Ceneta; ni se upal pogledati Jozi v oči.

»Vzemi, Cene! No, vzemi . . .«

Joza je prigovarjal in mu je silil denar. Dolgo, dolgo se je branil Cene; a naposled je vendarle stisnil desetico v pest. Potem pa se je naglo obrnil. Besedice ni rekel in je pohitel po potu proti prodajalni. Par solz mu je lesketalo v očeh . . .

* * *

Tisti večer se je plazil Cene okrog Gričarjevega dvorišča. Pogledal je tuintam preko ograje in je čakal Jozo. In naposled je prišel Bovčan in se je napotil na vrt. Tam je sedel pod visok jêsen in se je zatopil v lepe misli . . . Oj, jutri zjutraj prideta mati in sestrice in prineseta radost iz Trente. Veselo se bodo pogovarjali in ves dan bo gledal srečen v ljuba in draga lica . . . Da le pride že kmalu noč in da pride jutro . . .

Tedaj je stopil naenkrat k njemu Cene. Vsedel se je poleg njega in ni izpregovoril besedice. Začudil se je Joza. Potem je pripovedoval o veselju, ki ga čaka jutri. Poslušal ga je Cene in nazadnje se mu je razvezal jezik.

»Mislim, da si neumen, Joza,« je govoril. »A pameten si bolj kot drugi vsi . . . Pa pozabi tisto, Joza, in tudi na modrasa pozabi.«

»Ej, kdaj sem že,« se je zasmel Joza. »Pa si me pošteno prestrašil takrat! Pa sem te tudi dobro prekotalil v grapo.«

In smejala sta se potem oba in sta postala tisti večer velika prijatelja. Veselo sta se pogovarjala in sta se ločila šele ob temi . . .

Tako ni bil Joza nič več siromak. Nihče se mu ni upal reči žal besede; kajti branil ga je hlapec Boštjan. A še bolj ga je branil Cene, ki je zlasal vsakega poredneža, če je rekel kaj slabega o Jozi. Čudili so se temu vsi, a nihče ni vedel prav, zakaj se je izpreobrnil Cene . . . Joza je živel srečne dni v tujini in je bil zadovoljen in vesel . . . Skalne Trente pa le ni pozabil. Ne pozabi je kmalu kdo, četudi jo je videl samo enkrat.

Jožef Vandot.

